

سرمقاله

اقتصاد سیاسی بازار سرمایه

امیر بهداد / کارشناس اقتصادی

● در جهان اقتصاد سیاسی، پدیده‌ای قابل تأمل مشاهده می‌شود: اصرار سیاستمداران، مقامات ارشد دولتی و اجرایی و حتی بخش‌هایی از جامعه بر حفظ یک شرایط اقتصادی خارج از تعادل به‌ضرر منافع بلندمدت، منابع طبیعی و نسل‌های آتی. این اصرار، اغلب با هزینه‌های مستقیم و غیرمستقیم فراوان همراه است که بر اقتصاد و جامعه تحمیل می‌شود.

بازار سرمایه به‌عنوان، آینده‌ای از اقتصاد کلان، به‌شدت تحت تأثیر این پدیده قرار می‌گیرد و خود نیز مصداق بارزی از آن را به نمایش گذاشته است. در مقابل، رهاسازی و حرکت به سمت تعادل اقتصادی و مسیر رشد پایدار، اگرچه در بلندمدت منافع بی‌شماری دارد، اما در کوتاه‌مدت می‌تواند هزینه‌بر باشد و از همین‌رو به عدم تعادل‌های سیاسی و اجتماعی دامن بزند. این نوشته با تمرکز بر بازار سرمایه به بررسی چرایی این پدیده و ارائه راهکارهایی برای مقابله با آن می‌پردازد. گرایش و اصرار بر نگهداشت وضعیت‌های خارج از تعادل اقتصادی، پدیده‌ای ساده نیست و ریشه‌های عمیقی در تعاملات پیچیده قدرت، منافع و ادراکات عمومی دارد. در بازار سرمایه، این ریشه‌ها به‌وضوح قابل مشاهده‌اند و مدیران ارشد آن به‌طور مستقیم با پیامدهای آن مواجه هستند.

۱. منافع کوتاه‌مدت سیاسی و انتخاباتی

سیاستمداران غالباً تحت فشار چرخه‌های انتخاباتی قرار دارند. اتخاذ سیاست‌هایی که در کوتاه‌مدت محبوبیت دارند، می‌تواند به حفظ پایگاه رای و جلوگیری از نارضایتی‌های فوری کمک کند؛ حتی اگر این سیاست‌ها در بلندمدت به اقتصاد آسیب‌بزند.

مصادیق: دخالت‌های دستوری در بازار سهام برای حمایت از شاخص‌ها در دوران رونق‌های غیرواقعی (مانند سال‌های ۹۳-۹۲ یا ۹۹-۹۸) که منجر به ایجاد حباب و سپس ریزش‌های شدید شد و آسیب‌های جدی به اعتماد عمومی وارد کرد. یا اصرار بر سرکوب مصنوعی نرخ ارز که در کوتاه‌مدت به نفع واردکنندگان و کنترل ظاهری تورم است، اما در بلندمدت به کاهش جذابیت سرمایه‌گذاری در صنایع صادرات‌محور و خروج سرمایه از بازار سرمایه دامن می‌زند. این سیاست‌ها، مدیران بازار سرمایه را در موقعیتی دشوار برای حفظ تعادل و شفافیت قرار داده است.

۲. رانت‌جویی و گروه‌های ذی‌نفع

وضعیت‌های خارج از تعادل، اغلب فرصت‌هایی برای رانت‌جویی و کسب منافع نامشروع برای گروه‌های خاص ایجاد می‌کنند. این گروه‌ها که از وضعیت موجود سود می‌برند، دارای قدرت نفوذ قابل توجهی در فرآیندهای تصمیم‌گیری هستند و در برابر هرگونه اصلاحی که منافع آنها را به خطر اندازد، مقاومت سازمان‌یافته‌ای از خود نشان می‌دهند.

مصادیق: اصرار برخی صنایع خاص بر حفظ تخفیف بر نهاده‌ها یا افزایش قیمت دستوری محصولات خود (مانند صنایع پتروشیمی، فولاد یا خودرو) در مقاطع مختلف که سودآوری تضمین‌شده‌ای را برای آنها بر امغان می‌آورد؛ اما به‌ضرر شفافیت بازار و تخصیص بهینه منابع است. یا مقاومت در برابر شفافیت کامل اطلاعاتی توسط برخی شرکت‌ها یا گروه‌ها که از عدم تقارن اطلاعات بهره می‌برند و این امر، وظیفه نظارتی سازمان بورس را با چالش مواجه می‌سازد.

۳. ترس از هزینه‌های گذار و بی‌ثباتی اجتماعی

حرکت به سمت تعادل اقتصادی معمولاً با هزینه‌های تعدیل در کوتاه‌مدت همراه است. این هزینه‌ها می‌توانند شامل افزایش موقتی بیکاری (ناشی از تعدیل ساختاری)، کاهش قدرت خرید برخی اقشار (ناشی از حذف یارانه‌ها یا واقعی شدن قیمت‌ها)، زیان بخش بزرگی از سهامداران یا ورشکستگی کسب‌وکارهای ناکارآمد باشد. ترس از این پیامدها و ناآرامی‌های اجتماعی و بی‌ثباتی سیاسی متعاقب آن، می‌تواند مانع اصلی در برابر آغاز اصلاحات باشد.

مصادیق: مقاومت در برابر واقعی شدن نرخ بهره بانکی (که می‌تواند به نفع بازار سرمایه و تخصیص بهینه سرمایه باشد) به‌دلیل ترس از افزایش هزینه‌های تولید و ورشکستگی شرکت‌های زیان‌ده و به‌هنگار موجود و پیامدهای اجتماعی ناشی از آن. یا تردید در حذف برخی حمایت‌های دستوری از صنایع خاص در بازار سهام که می‌تواند منجر به کاهش ارزش سهام آنها و نارضایتی سهامداران شود؛ حتی اگر این حمایت‌ها به نفع کل اقتصاد نباشد.

۴. عدم قطعیت و پیچیدگی اصلاحات

فرآیند اصلاحات اقتصادی، به‌ویژه در اقتصادهای درهم تنیده و با ساختارهای رانتی، بسیار پیچیده و غیرخطی است. نتایج دقیق آن در کوتاه‌مدت نامشخص است و این عدم قطعیت می‌تواند به مقاومت در برابر تغییر دامن بزند. همچنین، فقدان یک اجماع نظری یا عملی در مورد بهترین مسیر اصلاحات، می‌تواند به فلج شدن تصمیم‌گیری منجر شود.

مصادیق: تردید و کندی در تدوین و اجرای قوانین جامع برای ابزارهای مالی نوین (مانند توکن‌سازی دارایی‌ها) به‌دلیل پیچیدگی‌های حقوقی، فنی و نظارتی آنها. عدم اجماع بر سیاست‌های کلان اقتصادی (مانند سیاست‌های ارزی و پولی) که به‌طور مستقیم بر جذابیت و پایداری سرمایه‌گذاری در بازار سرمایه تأثیر می‌گذارد و مدیران بورس را در برنامه‌ریزی بلندمدت با مشکل مواجه می‌کند.

۵. وابستگی به مسیر

نهادهای، قوانین و حتی عادات رفتاری در یک سیستم اقتصادی پس از مدتی در یک مسیر خاص تثبیت می‌شود. تغییر این مسیر به‌دلیل هزینه‌های بالایی تطبیق (جابه‌جایی) و مقاومت نهادهای موجود دشوار می‌شود. این پدیده باعث می‌شود حتی سیاست‌های ناکارآمد نیز به‌دلیل سابقه و ریشه‌دار شدن، به سختی کنار گذاشته شوند.

مصادیق: غلبه ناامین مالی بانک‌محور در اقتصاد ایران که با وجود ناکارآمدی‌هایش، به‌دلیل سابقه طولانی و مقاومت نهادهای بانکی، به‌سختی به سمت بازار محور شدن حرکت می‌کند و مانع از توسعه عمیق تر بازار سرمایه می‌شود. یا مقاومت در برابر تغییر در برخی رویه‌های سنتی معاملاتی یا نظارتی که با وجود ظهور فناوری‌های جدید، همچنان ادامه دارند و مانع از چابکی و نوآوری در بازار شده‌اند.

وزیر آموزش و پرورش:

جذب ۲۸۰۰ استعداد برتر در دانشگاه فرهنگیان

وزیر آموزش و پرورش از جذب بیش از ۲ هزار و ۸۰۰ استعداد برتر در دانشگاه فرهنگیان خبر داد و گفت: این دانشگاه برای اولین بار با هدف حکمرانی و یکپارچگی نخبگان در کشور، اقدام به جذب دانشجویان نخبه بدون کنکور کرده است. به گزارش ایرنا از وزارت آموزش و پرورش، علیرضا کاظمی افزود: طبق آمار ۱۵ هزار نفر در مرحله اول در سامانه فرهنگیان ثبت‌نام کردند که از میان آنها حدود ۶۵۰۰ ثبت‌نام قطعی کردند و پس از بررسی مدارک ۲۸۰۰ نفر بدون آزمون در این دانشگاه پذیرفته خواهند شد.

کاظمی ادامه داد: نکته حائز توجه در جذب نخبگان در دانشگاه فرهنگیان تنوع رشته‌هاست؛ بدین صورت که دانشجویان نخبه در رشته‌های مختلف این دانشگاه جذب خواهند شد.

موفقیت‌های دانش‌آموزان ایرانی در المپیادهای جهانی

وزیر آموزش و پرورش با اشاره به موفقیت‌های دانش‌آموزان ایرانی در المپیادهای جهانی که در سال جاری برگزار شد، اظهار کرد: در شرایط جنگی کشور، دانش‌آموزان ایرانی با حضور در المپیادهای جهانی، رتبه‌های قابل قبولی کسب کردند. وی ادامه داد: در همه ۶ المپیاد برگزار شده، دانش‌آموزان ایرانی نسبت به سال‌های گذشته، موفقیت قابل توجهی داشتند. دانش‌آموزان ایرانی در المپیاد ریاضی ۳ مدال طلا و ۲ مدال نقره کسب کردند همچنین هفت پله نسبت به

وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات:

طراحی بسته‌ای جامع برای بازنگری در سیاست‌های محدودیت اینترنت

زمینه‌خواهیم بود.

بررسی‌ها نشان می‌دهد اینترنت در ایران از منظر محدودیت، پایین بودن سرعت و مختل بودن از بین ۱۰۰ کشور رتبه ۹۷ را به خود اختصاص می‌دهد. البته باید توجه کرد سیاست فیلترینگ به اعتقاد کارشناسان، موفق نبوده و نتیجه معکوسی داشته چون حفره‌های امنیتی در دستگاه‌های کاربران ایجاد و سبب آلودگی شبکه شده است.

بنابراین کارشناسان توصیه می‌کنند سایت‌ها و شبکه‌های اجتماعی که در قالب کسب و کار، آموزشی و مهارتی هستند، رفع فیلتر شوند. سید ستار هاشمی- وزیر ارتباطات و فناوری اطلاعات اخیراً از طراحی بسته‌ای جامع برای بازنگری در سیاست‌های محدودیت اینترنت خبر داد و گفته که تجربه نشان داده که

محدودیت‌های طولانی مدت، نه تنها اثربخش نیست، بلکه به مهاجرت نیروهای متخصص، رکود کسب‌وکارهای آنلاین و افزایش نارضایتی منجر می‌شود.

آنطور که بارها اعلام شده سیاست وزارت ارتباطات اینترنت باز و بدون محدودیت برای مردم است و آن را با هدف توسعه کشور دنبال می‌کند. با وجود فیلترینگ، تلفن همراه به یک زامبی تبدیل شده و در چند ماه اخیر حملات DDOS بسیاری از داخل همین ابزارها به زیرساخت‌های حیاتی کشور انجام شده است.

حدود دو سوم از مشترکان همراه از فیلترینگ استفاده می‌کنند که بسیاری از آن‌ها از مجاری غیررسمی در اختیار قرار گرفته و باعث می‌شود گوشی با سیستم‌ها به عنوان بستری برای حمله به زیرساخت‌های کشور مورد استفاده قرار بگیرد که آسیب جدی به امنیت سایبری است.

مسعود پزشکیان- رئیس جمهور- تأکید کرده است که دسترسی به اطلاعات آزاد حق همه مردم است، نه یک طبقه خاص. دولت موظف و مصمم است اینترنت آزاد، با کیفیت و فراگیر فراهم کند و با هر تصمیم و اقدامی که فیلترینگ بازی و ناامنی دیجیتال را گسترش دهد، مخالف است.

رئیس پلیس راهنمایی و رانندگی استان کرمان:

۱۴ هزار راننده متخلف در استان کرمان اعمال قانون شدند

تسلیمی بوده است.

وی اظهار داشت: شهروندان با رعایت قوانین، همکاری لازم را با مأموران راهور داشته باشند زیرا رعایت اصول ساده نقش بسزایی در کاهش تنش‌های ترافیکی و ارتقای آرامش روانی جامعه دارد.

رئیس پلیس راهنمایی و رانندگی استان کرمان گفت: اجرای طرح‌های انضباط ترافیکی پلیس راهور استان همچنان ادامه دارد.

رئیس پلیس راهنمایی و رانندگی استان کرمان گفت: پلیس راهور در راستای ارتقای انضباط ترافیکی، مرحله سوم طرح «آرامش و ایمنی ترافیک» را به صورت عملیاتی در شهرهای استان اجرا کرد و ۱۴ هزار راننده متخلف، اعمال قانون شدند.

سرهنگ علی رضایی در گفت و گو با ایرنا افزود: طرح آرامش و ایمنی ترافیک در کرمان از هفدهم تیرماه دراد امسال به مرحله اجرا در آمد.

وی اظهار داشت: در اجرای این طرح ۲ هزار و ۲۸۲ خودرو با تخلف شیشه دودی اعمال قانون شد.

رئیس پلیس راهور استان کرمان با اشاره به اعمال قانون ۲ هزار و ۲۶۷ راننده که حین رانندگی از تلفن همراه استفاده کردند گفت: همچنین به دلیل استفاده نکردن از کمربند ایمنی، ۶ هزار و ۹۰۷ خودرو جریمه شدند.

وی به استفاده نکردن از کلاه ایمنی توسط موتورسواران به عنوان یکی از تخلفات ترافیکی اشاره و تصریح کرد: در این بخش نیز ۷۸۷ راکب موتورسیکلت جریمه شدند.

سرهنگ رضایی گفت: همچنین به دلیل تجاوز از سرعت مجاز ۱۰۹ خودرو در راستای این طرح اعمال قانون شده و همه موارد اعمال قانون به صورت ابلغ